

**УНИВЕРЗИТЕТ У НОВОМ САДУ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ**

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кандидат: мр Михаела Лазовић

Тема: *Теличност и глаголски вид у енглеском и румунском језику у оквиру прошлог времена*

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
1. Датум и орган који је именовано комисију 23. март 2012. године, Наставно-научно веће Филозофског факултета у Новом Саду.
2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен: Др Предраг Новаков, ментор, редовни професор, Енглески језик и лингвистика, јул 2009. године, Филозофски факултет, Нови Сад, Одсек за англистику; Др Лаура Спариосу, коментор, доцент, Румунистика, 21. децембар 2007. године, Филозофски факултет, Нови Сад, Одсек за румунистику; Др Биљана Сикимић, виши научни сарадник, 17. децембар 2003. године, Балканолошки институт САНУ, Београд.
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
1. Име, име једног родитеља, презиме: Михаела (Михај) Лазовић
2. Датум рођења, општина, република: 13.03.1979. Вршац, Србија
3. Датум одбране, место и назив магистарске тезе: 05.02.2009. Филозофски факултет, Нови Сад, <i>Глаголски вид и тип глаголске ситуације у румунском и енглеском језику (контрастивна анализа)</i>
4. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука: лингвистика
III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:
<i>Теличност и глаголски вид у енглеском и румунском језику у оквиру прошлог времена</i>
IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:
Предата докторска дисертација обухвата 257 страна; након сажетика и садржаја следи седам поглавља: 1. Увод (стр. 1-5), 2. Преглед проучавања глаголског вида, теличности и акционсарт (стр. 6-14), 3. Глаголски вид и акционсарт у енглеском и румунском језику (стр. 15-93), 4. Теличност (стр. 94-114), 5. Анализа корпуса – реинтерпретација (стр. 115-177), 6. Глаголске лексеме и теличност (стр. 178-219) и 7. Закључак (стр. 220-251). Сва поглавља обухватају одељке са поднасловима. На крају дисертације налази се списак литературе (стр. 252-257) са око 100 јединица. У дисертацији постоји 13 табела и један дијаграм.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

У првом, уводном поглављу ауторка концизно образлаже обрађену тему и њен значај за проучавање глаголске лексике и глаголског вида, посебно наглашавајући хипотезу да се лексичке карактеристике глагола које чине тип глаголске ситуације могу свести на ограничени број битних обележја, као и чињеницу да упоређивање енглеског и румунског језика може довести до нових увида. Након приказа структуре дисертације, односно кратког садржаја поглавља, врло детаљно се приказује корпус кроз табеле са бројчаним подацима, прецизно се назначавало се да укупан корпус састоји од 800 индикативних, активних реченица са личним глаголским облицима. Енглески део корпуса садржи 400 реченица које су преузете из романа Казуа Ишигура (Kazuo Ishiguro) *The Remains of the Day* (*Остаци дана*) и романа Џулијана Барнса (Julian Barnes) *A History of the World in 10 ½ Chapters* (*Историја света у 10 ½ поглавља*); те реченице се упоређују са преводним еквивалентима на румунском језику (преводиоца је Раду Параскивеску/Radu Paraschivescu). Уз то, сачињен је и посебан румунски корпус са 400 реченица преузетих из романа Мирче Елијадеа (Mircea Eliade) *Maitreyi* (*Бенгалске ноћи*), *Dominișoara Christina* (*Госпођица Кристина*) и *La țigănci* (*Цигани*); енглески преводни еквиваленти прузети су из превода ових романа које је такође превео Раду Параскивеску. За све ове изворе одређене су скраћенице које омогућавају лако праћење примера који се анализирају. Уз то, детаљно се у табелама наводе подаци о структури корпуса (перфективни и имперфективни глаголи, затим тип глаголске ситуације - активности, стања, достигнућа, остварења, семелфактиви, као и број фразних глагола и глагола са префиксом). Већ и ово кратко уводно поглавље показује да је кандидаткиња врло добро поставила основе истраживања и саставила репрезентативан корпус који омогућава валидно проучавање.

Друго поглавље садржи приказ релевантних извора из области глаголског вида и глаголске семантике, посебно теличности. Излагање је прегледно подељено на општелингвистички део, а затим англистичку и румунистичку литературу. Већ на самом почетку овог поглавља појашњава се битна разлика између граматичког и лексичког глаголског вида (традиционално *Aktionsart*) која представља централни део овог проучавања. Такође се приказују поставке у литератури повезане са концептом теличности који се непосредно повезује са семантиком глаголског израза. Ауторка је у овај преглед укључила све релевантне изворе и критички их прокоментарисала.

Поступно излажући теоријски оквир свог истраживања, ауторка у трећем поглављу детаљније пише о проучаваним категоријама у енглеском и румунском језику, наводећи да старија англистичка и румунистичка литература не бележи глаголски вид као посебну категорију у та два језика. Међутим, новија англистичка литература разликује два пара видских опозиција (прогресивни и непрогресивни облик, односно перфекатски/неперфекатски облик), од чега се с пуним правом полази у овом истраживању. Када се ради о румунском језику, ауторка наводи да су проучавања глаголског вида и типа глаголске ситуације релативно нова, јер су се сви глаголски лични облици у старијим граматикама схватили као глаголска времена. Исто тако, у старијој румунистичкој литератури није се правила разлика између самог глаголског вида и типа глаголске ситуације, па ова дисертација даје значајан допринос повезивању те две категорије. Тако ова дисертација полази од новије румунистичке литературе и основне видске опозиције перфекат и имперфекат (свршене и несвршене ситуације), односно опозиције перфекат/неперфекат у оквиру које се прави разлика између перфекта и плусквамперфекта. Уз ова, помињу се и секундарна видска значења као што су трајност/тренутност, индивидуалност/генеричност, јединствена ситуација/итеративна ситуација итд. Управо та недовољна разграниченост граматичких и лексичких значења представља област која се анализира у овој дисертацији уз намеру да се формулишу значења која би спадала у једно, односно друго поље. Сви ставови из литературе који се наводе у овом поглављу јасно су приказани уз одговарајуће коментаре.

У четвртном поглављу подробније се разматра појам теличности који се сагледава као једна од компоненти у лексичкој структури глаголске фразе. Полазећи од основног одређења те категорије као тежње ка циљу или одсуства циља, ауторка разматра елементе који утичу на присуство овог значења у румунском и енглеском језику. Она констатује да се у новијој румунистичкој литератури помиње појам теличност, али да он није увек јасно образложен. Затим се теличност илуструје одговарајућим енглеским и румунским примерима из корпуса. Посебна пажња обраћа се на семантичке и синтаксичке компоненте које утичу на присуство теличности у глаголском изразу, на пример на одређене аргументе глагола или адвербијале, за шта је пронађена потврда у примерима из корпуса. У другом делу овог поглавља теличност се повезује са глаголским видом, уз констатацију да се само узимањем у обзир обе ове категорије може у потпуности интерпретирати реченична структура. Наиме, теличност указује на присуство циља, а глаголски вид означава да ли се дата ситуација сагледава као целина, што значи да се у перфективном виду имплицира да је постојећи циљ и постигнут.

Централни део дисертације обухвата 5. и 6. поглавље. У петом поглављу се подробно анализира енглески и румунски део корпуса, са циљем да се у та два језика кроз ограничен број кључних обележја одреди тип глаголске ситуације и да се затим он повеже са категоријом глаголског вида. Исто тако, циљ је и да се утврде сличности и разлике између енглеског и румунског језика. Дакле, у овом делу дисертације се анализира повезаност категорије глаголског вида и теличности са сваким појединачним типом ситуације (активности, стања, остварења, достигнућа). Тако, се на пример, на основу примера из корпуса анализирају имперфективна остварења, као комбинација имперфективног глаголског вида и ситуације која је телична и подразумева циљ; након анализе релевантних примера, ауторка констатује да оваква комбинација неутралише достизање постојећег циља. Дисертација је дала посебан допринос када се ради о имперфективним достигнућима, јер су у анализи корпуса уочени проблеми које је требало решити. Наиме, ауторка назначавала да су имперфективна достигнућа неограничене теличне ситуације, а по неким ауторима (Verkuyl 1989, Mittwoch 1991, Smith 1991) су у ствари једнака имперфективним остварењима. У вези с тим, разматра се и поставка да имперфективни вид може наметнути значење трајања и глаголима који су иначе тренутни, што је проверено на примерима из корпуса; након тога ауторка аргументовано износи став да је припремна активност у типу ситуације који се назива остварење изражена лексички, односно представља део самог типа ситуације, док код тренутних достигнућа није изражена лексички већ представља одвојену ситуацију. Након тога, разматрајући остале комбинације глаголског вида и типа ситуације, ауторка помоћу примера из корпуса анализира ателичне ситуације у имперфективном виду (активности и стања) констатујући да у том случају ситуације које не подразумевају циљ нису ни представљене као целина, већ као процес или структура. Посебна пажња се посвећује семелфактивним ситуацијама, а затим се уз примере из корпуса разматра однос перфективног глаголског вида и теличности уопште.

Након одређивања односа између категорије глаголског вида и типа глаголске ситуације, у шестом поглављу се обрађује такође битан однос између глаголских лексема и теличности, уз напомену да се теличност у многим случајевима реализује на нивоу глаголске фразе. Разматрајући, тако, теличност и глаголску семантику, ауторка констатује да корпус потврђује познати став да је у румунском језику глаголски вид ретко означен морфолошки, па се за даљу спецификацију користе синтаксичка средства, што је типично и за енглески језик. Међутим, ауторка на основу релевантне румунистичке литературе констатује и да се румунски глаголи могу поделити у групе по неким семантичким одликама као што су трајни и тренутни глаголи, инхоативни и терминативни глаголи, што пружа основу за лексичке класификације према типу глаголске ситуације и за повлачење суптилне граничне линије коју ова дисертација покушава да одреди на основу упоређивања енглеског и румунског језика. Наиме, у вези с тим анализа корпуса указала је да префиксација, адвербијали и глаголске партикуле (у енглеским вишечланим глаголима) имају специфичан утицај на глаголски вид и теличност, што је детаљно и образложено.

Целокупни ток истраживања, а посебно резултати и закључци, резимирани су у обимном закључном поглављу које обухвата око 70 страна.

VI Списак научних и стручних радова који су објављени или прихваћени за објављивање на основу резултата истраживања у оквиру рада на докторској дисертацији:

М-14 (рад у тематском зборнику међународног значаја):

Лазовић, М. (2010). *Progressive Achievements and Accomplishments in English and Romanian*. У Ђ. Нимиђеан, Ј. Браниште (Ур.), *Cultura și comunicare în spațiul untar european (Culture and Communication in Unitary European Space)* (стр. 278-284). Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”.
ISBN: 978-973-703-527-1

Лазовић, М., Лазовић, А. (2011). *Influence of Semantic Characteristics of Verbs on Aspect and Aktionsart*. У О. Фелекан (Ур.), *Cultural Spaces and Archaic Background. The International Conference of Intercultural Studies and Comparativism* (стр. 589-599). Baia Mare: Editura Universității de Nord - Editura Ethnologica Publishing.
ISBN 978-606-536-124-9
ISBN 978-606-8213-04-0

Укупно: 2x4=8 бодова

М-34 (саопштење са међународног скупа штампано у изводу):

Лазовић, М. (2011). The Structure and Semantics of Accomplishments in English and Romanian. *The First International Conference on English Studies, English Language and Alophone Literatures Today (ELALT)*, Novi Sad, 19 March 2011. Book of Summaries. Novi Sad: University of Novi Sad, Faculty of Philosophy, Department of English Language and Literature, p. 29.

Укупно: 1x0,5=0,5 бодова

М-51 (рад у водећем часопису националног значаја):

Лазовић, М. (2009). Influence of Verb Particles on Aspect and Aktionsart. *Romanian Journal of English Studies*, 6, 353-364.

ISSN 1584-3734

Новаков, П., Лазовић, М. (2009). Aspect and Boundedness in English and Romanian. *Bucharest Working Papers in Linguistics*, XI, (2), 41-50.

ISSN 1454-9328

Лазовић, М. (2009). Aspectul verbal și tipul de situație verbală în limba română și în limba engleză (analiză contrastivă). *Europa 3. Revistă de literatură, artă, cultură și tranziție*, II (3), 91-98.

ISSN 1820-9181

COBISS.SR-ID 233745415

ISBN 978-86-87879-01-0

Лазовић, М. (2009). Aspectul verbal perfectiv și imperfectiv în limba engleză și limba română – analiză contrastivă. *Europa 4. Revistă de știință și artă în tranziție*, II (4), 66-68.

ISSN 1820-9181

COBISS.SR-ID 233745415

ISBN 978-86-87879-03-4

Лазовић, М., Лазовић, А. (2010). Opozițiile aspectuale în limba română și limba engleză – analiză contrastivă. *Europa 6. Revistă de știință și artă în tranziție*, III (2), 55-58

ISSN 1820-9181

COBISS.SR-ID 233745415

ISBN 978-86-87879-07-2

Лазовић, М., Лазовић, А. (2011). Aktionsart in English and Romanian. *Europa 7. Revistă de știință și artă în tranziție*, IV(1), 85-91.

ISSN 1820-9181

COBISS.SR-ID 233745415

ISBN 978-86-87879-09-6

Лазовић, М. (2011). Verb Classes in English and Romanian. *Studii de știință și cultură*, VII (1), 93-99.

ISSN: 1841-1401

EISSN: 2067-5135

Укупно: 7x3=21 бод

М-52 (рад у водећем часопису националног значаја):

Лазовић, М., Лазовић, А. (2011). Теличне ситуације и имперфективни глаголски вид у енглеском и румунском језику. *Зборник за језике и књижевности филозофског факултета у Новом Саду*, број 1. (стр. 57-69) Нови Сад: Филозофски факултет.

UDC 80/82(082)

UDC 811.111:811.135.1]’367

ISSN 2217-7221

Укупно: 1x2=2 бода

Укупно бодова: 31,5 бодова

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Основни циљ овог истраживања био је да се проучи одређени сегмент глаголске семантике груписан у тип глаголске ситуације (Vendler 1967, традиционално *Aktionsart*) и да се он повеже са категоријом глаголског вида у оквиру контрастирања енглеског и румунског језика. Теоријски оквир истраживања заснива се на релевантној општелингвистичкој, англистичкој и румунистичкој литератури, а само истраживање на корпусу који се састоји од 800 изворних енглеских и румунских примера, као и њихових преводних еквивалената на румунском, односно енглеском језику. Као што се и претпоставило, овакво упоређивање омогућило је да се даље проуче испитиване карактеристике енглеског и румунског глаголског израза, а и да се на основу та два језика успоставе и неке општије корелације. Када се ради о теоријским одређењима, установљено је да се постојећа општа дефиниција глаголског вида као изражавања целине/структуре (на пример, Comrie 1976), односно ограничености/неограничености глаголске ситуације (Declerck 1979) може применити на оба проучавана језика и да се може повезати са појмом теличности. Истраживање је показало да се са теличношћу могу повезати обележје промена (које се наводи у румунистичкој литератури), као и обележја кумулативност и нехомогеност. Анализирајући сва та релевантна обележја, ауторка констатује да се та многобројна обележја која се помињу у румунистичкој литератури могу свести на два или три обележја која су кључна за повезивање са глаголским видом и теличношћу. Ауторка аргументовано предлаже да се у румунистичкој литератури у већој мери узме у обзир обележје циљ, пошто оно доприноси потпунијем тумачењу глаголске структуре. Коначно, ауторка закључује да се и у енглеском и у румунском језику (и поред разлика) могу издвојити исте лексичке класе на основу три основна обележја (теличност, стативност и трајање).

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Од уводног дела и приказа релевантних теоријских извора, преко анализе примера из корпуса, па до извођења закључака, ауторка језгровитим, јасним изразом приказује грађу, уводи потребне стручне термине и дефинише их. Приступ литератури је одмерен, али критички, тако да се назначавача став ауторке у односу на поставке из извора који се помињу. Када се ради о тумачењу резултата истраживања, примери који се наводе су добро одабрани и битни, аргументација је јасна, а изведени закључци су детаљно образложени и добро формулисани.

IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

НАПОМЕНА:

1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме: Да
2. Да ли дисертација садржи све битне елементе: Да
3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци

Полазећи од постојећих поставки у релевантној литератури, проучавање у овој дисертацији омогућило је да се те поставке потврде, по потреби модификују и додатно прецизирају, што је посебно био случај када се ради о структури догађаја, односно појму теличности, чије су компоненте детаљно размотрене и анализирани уз помоћ примера из корпуса. Сам корпус указао је на могуће проблематичке тачке у анализи које је ауторка прокоментарисала и понудила своја решења. Коначно, упоређивање датог сегмента глаголског израза у енглеском и румунском језику пружило је прилику за успостављање и општијих закључака о односу глаголске семантике и глаголског вида, што је у овој дисертацији подробно и аргументовано урађено.

4. Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања
Предата дисертација не садржи недостатке који би утицали на резултате истраживања.

X ПРЕДЛОГ:
На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:
- да се докторска дисертација прихвати, а кандидату одобри одбрана.

Нови Сад, 06. април 2012. године

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

Проф. др Предраг Новаков, Одсек за англистику,
Филозофски факултет, Нови Сад

Доц. др Лаура Спариосу, Одсек за румунистику,
Филозофски факултет, Нови Сад

Др Биљана Сикимић, Балканолошки институт
САНУ, Београд